

A VAGYONELKOBZÁS MINT POLITIKAI FEGYVER?

MAGYAR PÉTER A POLITIKAI ELLENFELEKKEL SZEMBENI ELSZÁMOLTATÁS ÚJ ESZKÖZEKÉNT BESZÉLT A BÜNTETŐJOGI SZABÁLYOK MEGVÁLTOZTATÁSÁRÓL, DE A MOSTANI MÓDOSÍTÁSOKAT NEM LEHET VISSZAHATÓ HATÁLYAL ALKALMAZNI A BÜNTETŐJOG EGYIK LEGALAPVETŐBB ELVE SZERINT.

„Tágítjuk a vagyonekobbzás lehetőséget. A jövőben attól is lefoglalhatnak majd vagyontárgyakat, aki maga ugyan nem vett részt bűncselekmény elkövetésében, de a vagyon feltehetően abból származott. Lépcsőről lépcsőre” – írta Magyar Péter miniszterelnök a Facebookon, majd arra kérte követőit, hogy osszák meg, kommenteljék és lájkolják a bejegyzést, „hogya Pócs Jánosékhöz is eljusson”. Ennél világosabban aligha lehetne összekapcsolni egy büntetőjogi szigorítást egy név szerint kijelölt politikai ellenféllel.

A bizonyítottan bűncselekményből származó vagyont el kell vonni, amelyhez a hatályos büntetőjog jelenleg is széles eszköztárat biztosít. A 2026. szeptember 1-jén benyújtott T/568. számú törvényjavaslat azonban túllépne ezen a kereten: meghatározott esetekben anélkül is lehetővé tenné a más személyhez került vagyon elkobbzását, hogy az állam bizonyítaná annak konkrét bűncselekményi eredetét. A törvényes eredet igazolását ehelyett a vagyont megszerző személyre hárítaná. Ez a változás önmagában is súlyos alapjogi kockázatokat hordoz, de az aggályokat tetézi a kormány kommunikációja. A kormányfő az új eszközt nyíltan politikai céljainak szolgálatába állítaná, és leplezetlenül ellenzéki politikusok vagyonának elvonására építi politikai narratíváját.

Éppen ez a politikai várakozás ütközik a *nulla poena sine lege praevia* elvébe, amely kizárja, hogy bárkivel szemben olyan büntetést vagy büntetőjogi intézkedést alkalmazzanak, amelyről az elkövetéskor hatályos törvény nem rendelkezett. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében gyökerező követelményt a Btk. 1. § (2) bekezdése a vagyonekobbzásra mint intézkedésre is kifejezetten kiterjeszti, a Btk. 2. §-a pedig kizárja a későbbi, terheőbb szabály visszamenőleges alkalmazását. Az új rendelkezés ezért nem bővítheti visszamenőleg az NVVH rendelkezésére álló anyagi jogi eszközöket, és nem teremthet utólag vagyonekobbzási jogalapot a korábbi időszak ügyeiben. A miniszterelnök – Unger Anna megválasztása körüli fiaskót tompítás érdekében tett – szigorítási ígérete jogállami keretek között nem vezethet a meghirdetett politikai célok eléréséhez. Ehelyett azt látszatot kelti, hogy a büntetőjog szabályai utólag is hozzáigazíthatók a politikailag kijelölt célpontokhoz, amelynek veszélyessége nem alábecsülendő.

Az Alapjogokért Központ elemzése.

Tartalom

A bűncselekményből származó vagyon elvonhatósága a hatályos jogban	3
Mit változtatna a T/568. javaslat?	3
A nulla poena sine lege elve kizárja a visszaható hatályú szigorítást	4
A terhelt és a vagyoni érdekelt eljárási helyzete eltérő	5
A bűncselekményből származó vagyon elrejtését a hatályos jog már ma is bünteti	6
A fordított bizonyítási teher csak szigorú garanciák mellett fogadható el	8
Az uniós irányelv is megköveteli az alapjogi garanciákat	9
A szabályokat nem lehet utólag a politikai célpontokhoz igazítani	10

A bűncselekményből származó vagyon elvonhatósága a hatályos jogban

Az alapjogi garanciák érvényesítése és a bűnös vagyon elvonása nem egymással ellentétes cél. Sőt, a hatályos Btk. 74. §-a jelenleg is kötelezővé teszi a vagyonekobbzást az elkövető által a bűncselekményből megszerzett vagyronra, az annak helyébe lépő vagyronra, a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges feltételek biztosítására szolgáltatott vagyronra, valamint az adott vagy ígért vagyoni előnyre.

Vagyonekobbzásnak akkor is helye van, ha a bűncselekményből származó vagyongyarapodás nem az elkövetőnél, hanem más személynél jelentkezik. A törvény ugyanakkor védi azt, aki a vagyont jóhiszeműen és ellenérték fejében szerezte meg. Az elvonás akkor sem hiúsul meg, ha a konkrét vagyon már nem lelhető fel, vagy nem különíthető el az érintett egyéb vagyonától. Ilyenkor a Btk. 75. §-a alapján pénzösszegben kell elrendelni a vagyonekobbzást. A hatályos szabályozás tehát nemcsak a bűncselekményből közvetlenül származó vagyontárgy, hanem annak helyettesítő értéke elvonását is lehetővé teszi.

Ezt a szabályozási célt fejti ki a Kúria 69. BK véleményének I. pontja is, amely szerint a vagyonekobbzás rendeltetése a bűnös úton elért vagyongyarapodás elvonása. A vélemény egyúttal rögzíti, hogy nem rendelhető el vagyonekobbzás arra a vagyronra, amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, illetve amely már visszajutott hozzá. Az intézkedés a sértett vagyoni kárának lehetőség szerinti teljes megtérítését sem korlátozhatja.

A 69. BK vélemény III. pontja több elkövető esetén is személyenkénti vizsgálatot követel meg. A vagyonekobbzás feltételeit minden érintettnél külön kell értékelni, az intézkedés pedig nem rendelhető el és nem hajtható végre egyetemlegesen. Ez a követelmény biztosítja, hogy az elvonás az adott személy tényleges vagyongyarapodásához igazodjon.

Ezt az elvet részletezi tovább a Kúria 95. BK véleményének I. pontja. A társtettessel, a felbujtóval és a bűnségéddel szemben egyaránt csak az a vagyon vonható el, amelyhez az adott személy ténylegesen hozzájutott. Azzal szemben, aki nem részesedett a megszerzett vagyonból, nincs helye vagyonekobbzásnak. Ha viszont részesedett belőle, az elvonás mértékét ehhez kell igazítani. Ennek során a kétszeres vagyonekobbzás tilalmát is érvényesíteni kell.

A hatályos jog tehát nem tehetetlen a bűncselekményből származó vagyon elrejtésével vagy továbbadásával szemben. Lehetővé teszi a bizonyítottan bűnös eredetű vagyon és annak helyettesítő értéke elvonását, miközben fenntartja a személyre és vagyronra szabott bírói vizsgálat követelményét.

Mit változtatna a T/568. javaslat?

A T/568. javaslat 18. §-a új (2a) bekezdéssel egészítené ki a Btk. 74/A. §-át. Az új rendelkezés alapján az ellenkező bizonyításáig vagyonekobbzás alá esőnek kellene tekinteni azt a vagyont is, amelyet valaki egy bünszervezetben részt vevő személytől, az utóbbival szembeni büntetőeljárás megindítását megelőző öt évben szerzett. A vélelem alkalmazásának további feltétele lenne, hogy a megszerzett vagyon vagy a megszerző életvitele különösen aránytalan legyen az igazolható jövedelmi viszonyaihoz és személyi körülményeihez képest. Ehhez kapcsolódna a 74/A. § módosított (3) bekezdése, amely a vagyont megszerző személyre hárítaná annak bizonyítását, hogy a vagyon nem bűncselekményből származik.

A változás jelentőségét csak a hatályos szabályozással összevetve lehet pontosan megérteni. A Btk. 74. § (2) bekezdése már jelenleg is lehetővé teszi annak a bűncselekményből származó vagyongyarapodásnak az elvonását, amely nem az elkövetőnél, hanem más személynél jelentkezik. Ehhez azonban bizonyítani kell az elvonni kívánt vagyon bűncselekményi eredetét. Az új szabály ennél tovább menne, mivel nem követelné meg az adott vagyonelem és egy meghatározott bűncselekmény közötti kapcsolat kétséget kizáró bizonyítását.

A törvényjavaslat indokolása szerint az új vélelmet a bűnszervezet tagjától történő vagyonszerzés, annak időpontja és a feltűnő vagyoni aránytalanság alapozná meg. Ezekből a körülményekből a törvény vélelmezné a vagyon bűncselekményi eredetét, a vélelmet pedig ezt követően a vagyont megszerző személynek kellene ellenbizonyítással megdöntenie.

A bizonyítási teher megfordítása ugyanakkor nem mentesítené az államot minden bizonyítási kötelezettség alól. A hatóságnak kellene igazolnia a vélelem valamennyi előfeltételét, így az érintett büntetőeljárást, a bűnszervezeti részvételt, a vagyonszerzés forrását és időpontját, valamint a törvényben megkövetelt különös aránytalanságot. Csak ezek bizonyítása után hárulhatna a vagyont megszerző személyre a törvényes eredet igazolása.

A javaslat ezért nem egyszerűen pontosítaná vagy hatékonyabbá tenné a vagyonekbevezetés jelenlegi szabályait, hanem alapvetően átalakítaná a bizonyítás rendszerét. Az állam a konkrét bűncselekményi eredet bizonyítása helyett a vagyoni helyzetre, az életvitelre és a vagyonszerzés személyi kapcsolatára támaszkodhatna. Az alapjogi kockázat éppen ebből fakad, hiszen a bizonyítási nehézséget egy olyan törvényi vélelem oldaná fel, amelynek megdöntéséhez az érintettnek kellene igazolnia vagyona törvényes eredetét.

A nulla poena sine lege elve kizárja a visszaható hatályú szigorítást

A büntetőjogi törvényesség egyik alapvető követelménye a *nulla poena sine lege praevia* elve. Ez azt jelenti, hogy terheesebb büntetőjogi jogkövetkezmény csak olyan törvény alapján alkalmazható, amely már a cselekmény elkövetésekor hatályban volt. A jogalkotó tehát a jövőre nézve szigoríthatja a büntetőjogi szabályokat, a korábbi magatartások jogkövetkezményeit azonban utólag nem súlyosbíthatja.

Az elv alkotmányos alapját az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése és a B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonság követelménye adja. Előbbi a büntetőjogi törvényességet rögzíti, utóbbiból pedig a terhes visszaható hatály általános tilalma következik. A jelen ügyben ezt egészíti ki a Btk. 1. § (2) bekezdése, amely szerint bűncselekmény elkövetése miatt nem szabható ki olyan büntetés és nem alkalmazható olyan intézkedés, amelyről a törvény az elkövetés idején nem rendelkezett.

A vagyonekbevezetés a Btk. rendszerében nem büntetés, hanem intézkedés. Ez azonban nem vonja ki a büntetőjogi törvényesség követelménye alól, mivel a Btk. 1. § (2) bekezdése kifejezetten az intézkedésekre is kiterjeszti a tilalmat. A később bevezetett, terheesebb vagyonekbevezetési szabály ezért ugyanúgy nem alkalmazható visszamenőleg, mint egy utólag megalkotott súlyosabb büntetési tétel.

Ugyanerre az eredményre vezet a Btk. 2. §-a is. Főszabály szerint a bűncselekményt az elkövetése idején hatályos büntetőtörvény alapján kell elbírálni. A későbbi törvény csak akkor alkalmazható visszamenőleg, ha a cselekmény az alapján már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el. Az

új, szélesebb körű vagyonekobbzási vélelem ezzel szemben terhesebb jogkövetkezmenyt teremtene, ezért nem tartozhat a kedvezőbb új törvény alkalmazását megengedő kivétel körébe.

Mindebből az következik, hogy a T/568. javaslat szerinti új Btk. 74/A. § (2a) bekezdése nem szolgálhat a hatálybalépése előtt befejezett cselekmények utólagos vagyonekobbzási alapjául. A korábbi ügyeket továbbra is az elkövetéskor hatályos anyagi jog alapján kell megítélni. Amennyiben e szabályok szerint bizonyítható a vagyon bűncselekményi eredete, azt el kell vonni. Ha azonban az akkor hatályos jog nem tette lehetővé az új típusú vélelem alkalmazását, a hiányzó jogalapot egy későbbi módosítás nem pótolhatja utólag.

Ezen az ötéves időszak sem változtat. Ez az időtartam az új szabály egyik alkalmazási feltételét határozná meg, de nem adhat felhatalmazást a Btk. időbeli hatályra vonatkozó rendelkezéseinek megkerülésére. Más megítélés alá eshetnek a hatálybalépés után elkövetett cselekmények, valamint azok a tartós elkövetési magatartások, amelyek azt követően is folytatódnak. Ezeket az elkövetési idő és az adott tényállás alapján egyedileg kell értékelni. Ez a kivételes lehetőség azonban nem változtat azon, hogy kizárólag korábbi cselekmények miatt az új, terhesebb intézkedés nem alkalmazható.

A Tisza politikai ígérete ezért két egymástól elkülönülő jogállami korlátba ütközik. Az eljárási szabályok szigorítása vagy az eljárások felgyorsítása nem teremthet új anyagi jogi alapot a vagyonekobbzáshoz, az anyagi jog szigorítása pedig nem alkalmazható visszamenőleg. A módosítás így nem bővítheti utólag az NVVH rendelkezésére álló büntetőjogi eszközöket a korábbi időszak ügyeiben. Ezek kimenetelét továbbra is az elkövetéskor hatályos Btk., a rendelkezésre álló bizonyítékok és a független bíróság döntése határozza meg. Ezt sem politikai ígéretekkel, sem az eljárás gyorsításával nem lehet megkerülni.

A terhelt és a vagyoni érdekelt eljárási helyzete eltérő

Az új szabály szakmai megítéléséhez mindenképp külön kell választani a büntetőeljárás résztvevőinek helyzetét. Az a személy, akivel szemben az alpbűncselekmény miatt büntetőeljárás folyik, terheltnek minősül. Vele szemben az állam büntetőjogi felelősséget kíván érvényesíteni, ezért megilleti a védelemhez való jog és a terhelti jogok teljes köre.

Más eljárási helyzetben van az, akinek a vagyonát az új Btk. 74/A. § (2a) bekezdése alapján kívánják elvonni, de akivel szemben nem folyik büntetőeljárás. Ő pusztán a vagyonának érintettsége miatt nem válik terheltté, hanem a Be. 57. §-a szerinti vagyoni érdekeltként vesz részt az eljárásban. Ebbe a körbe az tartozik, aki olyan vagyonnal rendelkezni jogosult, amelyre vagyonekobbzás rendelkezhető el.

A vagyoni érdekelt az őt közvetlenül érintő körben bizonyítékot terjeszthet elő, indítványt és észrevételt tehet, megismerheti a kényszerintézkedés elrendelésének okát, betekinthez a releváns ügyiratokba, és jogorvoslással élhet. Jogi képviselőt is igénybe vehet, meghatározott feltételek mellett pedig pártfogó ügyvédi képviseletet kérhet. Ezeket a jogokat azonban csak a saját vagyonát érintő kérdésekben gyakorolhatja, nem válik a teljes büntetőeljárás általános résztvevőjévé.

A korlátozottabb eljárási pozíció a bizonyítási teher megfordítása miatt különös jelentőséget kap. A vagyoni érdekelt csak akkor tudja érdemben igazolni vagyon törvényes eredetét, ha pontosan megismerheti azokat a tényeket és bizonyítékokat, amelyek alapján a hatóság a vagyonszerzésre, annak időpontjára és a különös aránytalanságra következtet. Az iratmegismerés, a bizonyítás és a

jogorvoslat joga ezért nem maradhat formális lehetőség, hanem ténylegesen gyakorolhatónak kell lennie.

Különbséget kell tenni a vagyon zár alá vétele és a végleges vagyonekobbzás között is. A Be. 324. §-a alapján a zár alá vétel a vagyon feletti rendelkezési jogot függeszti fel annak érdekében, hogy biztosítsa a későbbi vagyonekobbzás vagy a polgári jogi igény végrehajtását. Bár ez még nem jelenti a tulajdon végleges elvonását, már az eljárás korai szakaszában súlyosan korlátozhatja az érintett rendelkezési jogát és vagyoni mozgásterét.

A Be. 327. § (1) bekezdése alapján a zár alá vételt a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság is elrendelheti. Az ügyészség vagy a nyomozó hatóság ilyen döntésével szemben a Be. 374. § (1) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálati indítvány nyújtható be. A vagyon végleges elvonásáról ugyanakkor kizárólag a bíróság dönthet.

A Kúria BH 2023.209. számon közzétett, Bt.I.959/2022/3. számú határozata kimondta, hogy ha a bűncselekményből származó vagyon már nem lelhető fel, és ezért a vagyonekobbzást pénzüsszegben kell elrendelni, annak későbbi végrehajtása a terhelt más vagyonának zár alá vételével is biztosítható. A zár alá vett vagyontárgynak tehát nem kell magának is bűncselekményből származnia. Ez azonban nem teszi korlátlanná a kényszerintézkedés alkalmazását. A hatóságnak a zár alá vétel szükségessége mellett annak arányosságát is vizsgálnia kell, és nem korlátozhatja a tulajdonjogot a várható vagyonekobbzás biztosításához szükséges mértéken túl.

A bizonyítási kötelezettségek az eljárás egyes szakaszaiban egymásra épülnek. A zár alá vétel elrendelésekor a hatóságnak kell igazolnia a kényszerintézkedés törvényi feltételeit és annak szükségességét. A vagyonekobbzásról szóló érdemi döntés során pedig a vád oldalának kell bizonyítania az új törvényi vélelem valamennyi előfeltételét. Csak ezek igazolását követően hárulhatna a vagyoni érdekeltre annak bizonyítása, hogy a vagyon törvényes forrásból származik.

A fordított bizonyítási teher tehát nem adhat felmentést az állam saját bizonyítási kötelezettségei alól. Politikai kijelentés vagy előre meghirdetett cél önmagában nem alapozhatja meg sem a zár alá vételt, sem a vagyonekobbzást. A bíróság pedig nem fogadhatja el érdemi vizsgálat nélkül a vád következtetéseit, és nem foszthatja meg a vagyoni érdekeltet a vélelem tényleges megdöntésének lehetőségétől.

A bűncselekményből származó vagyon elrejtését a hatályos jog már ma is bünteti

A bűncselekményből származó vagyon elrejtésével és továbbadásával szemben a hatályos büntetőjog már ma is több tényálláson keresztül biztosít fellépési lehetőséget. Ezek közül elsősorban a pénzmosás és a bűnpártolás lehet releváns. Az új vagyonekobbzási szabály jelentőségét ezért csak akkor lehet helyesen megítélni, ha elválasztjuk egymástól az e bűncselekmények miatt fennálló személyes büntetőjogi felelősséget és a vagyon elvonására irányuló intézkedést.

A Btk. 399. § (1)–(3) bekezdése pénzmosásként bünteti a bűncselekményből származó vagyon eredetének, helyének vagy a vagyonon fennálló jognak az elfedését és elleplezését. Ugyancsak pénzmosásnak minősülhet a vagyon átvétele, elrejtése, átalakítása, átruházása vagy felhasználása, valamint az azzal kapcsolatos pénzügyi tevékenység, ha annak célja a bűnös eredet elfedése, illetve más személlyel szemben a vagyonekobbzás vagy a vagyonvisszaszerzés megghiúsítása.

A 399. § (4) bekezdése az úgynevezett orgazda jellegű pénzmosást szabályozza. Ennek alapján büntetendő, aki a más által elkövetett cselekményből származó vagyont megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, megőrzi, elrejt, kezeli, használja, átalakítja vagy átruházza. A büntetőjogi fellépés tehát nem korlátozódik arra, aki aktívan elfedi a vagyon eredetét, hanem arra is kiterjedhet, aki a bűnös vagyont megszerzi vagy annak kezelésében közreműködik.

A Btk. 400. §-a meghatározott magatartások esetén a gondatlan pénzmosást is bünteti. Felelősségre vonható az is, aki más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakít, átruház, felhasznál vagy arról rendelkezik, de a vagyon eredetéről gondatlanságból nem tud. A hatályos jog tehát nemcsak a bűncselekményi eredet tudatos leplezésére reagál, hanem bizonyos esetekben a kellő körültekintés elmulasztására is.

A Btk. 282. § (1) bekezdés c) pontja szerinti bűnpártolás akkor merülhet fel, ha valaki az alapbűncselekmény elkövetőjével kötött előzetes megállapodás nélkül, a bűncselekmény elkövetését követően szándékosan közreműködik az abból származó előny biztosításában. Ha azonban az együttműködésről már az alapbűncselekmény elkövetése előtt megállapodtak, az utólagos bűnpártolás helyett az alapbűncselekményben való részesség is felmerülhet. A pénzmosás, a bűnpártolás és a részesség közötti elhatárolást ezért mindig a konkrét magatartás, annak időpontja és az elkövető tudattartalma alapján kell elvégezni.

E tényállások közös sajátossága, hogy személyes büntetőjogi felelősséget alapoznak meg. A vádnak kell kétséget kizáróan bizonyítania a törvényi tényállás valamennyi elemét, így a szándékosságot, illetve a Btk. 400. §-a szerinti esetben a gondatlanságot is. Ha a bűncselekmény elkövetése bizonyítást nyer, az elkövetővel szemben nemcsak büntetés szabható ki, hanem a törvényi feltételek fennállása esetén vagyonelkobzást is el kell rendelni.

A 95. BK vélemény II. pontja ezt az orgazda jellegű pénzmosás esetére külön is rögzíti. A pénzmosás elkövetőjével szemben vagyonelkobzást kell elrendelni arra a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyonra, amelyet megszerzett. Ugyanez a vagyon ugyanakkor nem vonható el ismét az alapbűncselekmény elkövetőjétől. Vele szemben arra az ellenértékre rendelhető el vagyonelkobzás, amelyet a vagyon átadásáért kapott. Így érvényesül a bűnös vagyongyarapodás elvonása és a kétszeres elvonás tilalma.

A T/568. javaslat ehhez képest nem hozna létre új bűncselekményt, és önmagában nem alapozná meg a vagyont megszerző személy büntetőjogi felelősségét pénzmosás vagy bűnpártolás miatt. Ehelyett olyan esetekben nyitna új utat a vagyonelkobzás előtt, amelyekben a megszerző szándékossága vagy gondatlansága, illetve az adott vagyon konkrét bűncselekményi eredete nem bizonyítható a büntetőjogi felelősség megállapításához szükséges mércével. Az elvonás alapját ilyenkor a bűnszervezet tagjától történt vagyonszerzés, annak időpontja és a feltűnő vagyoni aránytalanság teremtené meg.

Az új szabály tehát nem a bűnös vagyon elrejtésével szembeni büntetőjogi fellépés eddigi hiányát pótolná. A minőségi változást az jelentené, hogy személyes büntetőjogi felelősség megállapítása és a vagyon konkrét bűncselekményi eredetének kétséget kizáró bizonyítása nélkül is lehetővé válna súlyos vagyoni jogkövetkezmény alkalmazása. Éppen ezért az új vagyonelkobzási vélelem nem kezelhető pusztán technikai szigorításként, hanem fokozott alapjogi garanciákat igényel.

A fordított bizonyítási teher csak szigorú garanciák mellett fogadható el

A bűncselekményből származó vagyon elvonása legitim és kiemelkedően fontos közérdek. Ebből azonban nem következik, hogy a jogalkotó e cél érdekében korlátlan eszközöket vehet igénybe. A vagyonvisszaszerzés hatékonysága nem választható el az alkalmazott intézkedések alkotmányosságától.

Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján alapvető jog csak más alapvető jog vagy alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan korlátozható. A vagyonelkobzás a XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jogot érinti. A zár alá vétel már az eljárás során korlátozza a vagyon feletti rendelkezést, a végleges vagyonelkobzás pedig az állam javára vonja el a tulajdont. Az ilyen beavatkozás alkotmányosságához egyértelmű törvényi feltételek, a vélelmet megalapozó tények bizonyítása, egyedi arányossági vizsgálat és hatékony bírói kontroll szükséges.

A fordított bizonyítási teher önmagában nem azonos a bűnösség vélelmezésével. A vagyoni érdekelt pusztán attól, hogy vagyonát az intézkedés érinti, nem válik terheltté; az új szabály formálisan a vagyon eredetére, nem az érintett büntetőjogi felelősségére állítana fel vélelmet. Ez a különbség jogilag lényeges, de nem csökkenti a tisztességes eljárás követelményeinek jelentőségét. Minél távolabb kerül ugyanis a vagyon elvonása egy meghatározott bűncselekménnyel fennálló kapcsolat kétséget kizáró bizonyításától, annál erősebb eljárási garanciákra van szükség.

Az érintettnek ezért ténylegesen meg kell ismernie az állam állításait és az azokat alátámasztó bizonyítékokat. Megfelelő időt és lehetőséget kell kapnia a vagyon törvényes eredetének igazolására, bizonyítási indítványokat kell előterjesztessen, jogi képviselőt kell igénybe vehessen, és érdemi bírói jogorvoslatnak kell rendelkezésére állnia. A jogok törvényi felsorolása önmagában nem elegendő, ha az eljárás során nincs valós lehetőség azok gyakorlására.

Ezt a követelményt erősíti meg a 3029/2024. (I. 24.) AB határozat. Az Indokolás [80]–[84] bekezdései rögzítik, hogy a vagyoni érdekelt az őt érintő körben bizonyítékot terjeszthet elő, indítványt és észrevételt tehet, valamint jogorvoslattal élhet. Ezeket a jogokat azonban csak akkor képes gyakorolni, ha a bíróság ténylegesen biztosítja számára ennek lehetőségét. Az Alkotmánybíróság az Indokolás [91] bekezdésében azért állapította meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésének sérelmét, mert a másodfokú bíróság nem kézbesítette az ügyészi fellebbezést a terheltnek, a vagyoni érdekeltnek és a védőnek. Ezzel elzárta őket attól, hogy észrevételt tegyenek vagy bizonyítási indítványt terjesszenek elő.

Ugyanezt az alkotmányos követelményt alkalmazta a 3386/2024. (XI. 8.) AB határozat is. Az Indokolás [30]–[32] bekezdései szerint különösen súlyossá tette az ügyészi fellebbezés és átirat kézbesítésének elmaradását, hogy a vagyon törvényes eredetének bizonyítása a terhelt kötelezettsége volt. A bíróság éppen attól fosztotta meg, amire a megfordított bizonyítási teher teljesítéséhez szüksége lett volna, vagyis attól, hogy megismerje az ügyész álláspontját, és arra bizonyítási indítványokkal, észrevételekkel válaszoljon.

E határozatok nem mondták ki, hogy a fordított bizonyítási teher önmagában alaptörvény-ellenes lenne. Azt azonban egyértelművé tették, hogy ilyen bizonyítási helyzetben az eljárási jogok pusztán formális biztosítása nem elegendő. Ha az állam az érintettre hárítja a vagyon törvényes eredetének igazolását, akkor valós és érdemi lehetőséget is kell teremtenie e kötelezettség teljesítésére.

A politikai környezet ebben az esetben nem mellékes körülmény. Magyar Péter a vagyonekbevételezéséről szóló üzenetet azzal a felszólítással kapcsolta össze, hogy az „Pócs Jánoséhoz is eljusson”. Ezzel az általános jogszabály-módosítást közvetlenül egy név szerint megjelölt politikai ellenfélhez kötötte. Egy politikusi kijelentés önmagában nem határozza meg a törvény tartalmát, és nem kötheti sem a nyomozó hatóságot, sem az ügyészséget, sem a bíróságot. A joggal való visszaélés kockázatát azonban jelentősen növeli, ha egy súlyos tulajdonkorlátozó intézkedést már a bevezetésekor konkrét politikai ellenfelekhez kapcsolva népszerűsítene. Éppen ezért különösen fontosak a világos törvényi feltételek, a vélelem alapjául szolgáló tények bizonyítása, a tényleges védekezési lehetőség és a független bírói kontroll.

A jogállami válasz nem az, hogy a bizonyítottan bűncselekményből származó vagyon érintetlen maradjon. Minden vagyonekbevételezést az elkövetéskor hatályos törvénynek, előre meghatározott feltételeknek, érdemi kontradiktórius eljárásnak és független bírói döntésnek kell megalapoznia. A politikai célpont kijelölése ezek egyikét sem helyettesítheti.

Az uniós irányelv is megköveteli az alapjogi garanciákat

Az alapjogi garanciák szükségességét az sem gyengíti, hogy a javaslat indokolása a 2024/1260/EU irányelv 16. cikkére hivatkozik. Éppen ellenkezőleg: az irányelv maga is bizonyítékokon alapuló bírói döntéshez és részletes eljárási biztosítékokhoz köti az ismeretlen eredetű vagyon elkobzását.

Az irányelv arra kötelezi a tagállamokat, hogy meghatározott feltételek mellett tegyék lehetővé a bünszervezet keretében elkövetett bűncselekményből származó vagyon elvonását. Ehhez azonban a bíróságnak a rendelkezésére álló bizonyítékok és az ügy konkrét körülményei alapján meg kell győződnie a vagyon bűncselekményi eredetéről.

Ennek megítélésakor figyelembe vehető a vagyon és a jogszerű jövedelem közötti jelentős aránytalanság, a valószínűsíthető jogszerű eredet hiánya, valamint az érintett kapcsolata a bünszervezethez kötődő személyekkel. Az irányelv azonban nem írja elő a T/568. javaslatban szereplő vélelmet, és nem teszi lehetővé, hogy a bíróság egyéniesített mérlegelését automatikus következtetés váltsa fel. A bizonyítási teher megfordításának konkrét módja ezért nem közvetlen uniós követelmény, hanem a magyar jogalkotó választása.

A T/568. javaslat indokolása egyébként maga is rögzíti, hogy az előző kormány idején elfogadott 2025. évi CXVIII. törvény már elvégezte az irányelv átültetéséhez szükséges módosítások nagy részét. A mostani javaslat az indokolás szerint két fennmaradt hiányt pótolna: bevezetné az új vagyonekbevételezési formát, és közvetlen adathozzáférést biztosítana a vagyonekbevételezésért felelős szervnek. Nem arról van tehát szó, hogy Magyarország mindeddig semmit sem tett volna az irányelv végrehajtásáért, és most egy Brüsszel által részletesen meghatározott szabályt kellene egyszerűen átvennie.

Az Európai Bizottság nyilvános adatbázisában nem szerepel Magyarországgal szemben az irányelv átültetésének elmulasztása miatt indított kötelezettségszegési eljárás. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a Bizottság a magyar átültetést már megfelelőnek minősítette: az átültetési határidő csak 2026. november 23-án jár le, az eljárás hiánya pedig nem azonos pozitív megfeleléségi döntéssel. Jelenleg tehát sem kötelezettségszegési eljárás, sem más uniós döntés nem támasztja alá, hogy Magyarország éppen a T/568. javaslatban szereplő bizonyítási vélelem bevezetésére lenne köteles.

Az irányelv ráadásul maga is részletes alapjogi garanciákat követel meg. A 16. cikk (3) bekezdése védi a jóhiszemű harmadik felek jogait, a 24. cikk pedig hatékony jogorvoslatot és tisztességes eljárást követel meg. Ennek része az ügyiratok megismeréséhez, a meghallgatáshoz, az elkobzás alapjául szolgáló bizonyítékok vitatásához és a jogi képviselőhöz való jog.

A szabályokat nem lehet utólag a politikai célpontokhoz igazítani

A T/568. javaslat megítélésének két alapvető szempontja van. A bűncselekményből származó vagyon elvonása már ma is kötelező, a hatályos jog pedig a pénzmosás, a bűnpártolás, a más személyhez került bűnös vagyon, a helyettesítő vagyon és a kiterjesztett vagyoneklobzás szabályaival széles eszköztárat biztosít a hatóságoknak. A jogállami kritika nem a bizonyítottan bűncselekményből származó vagyon elvonását kérdőjelezi meg, hanem annak törvényes, bizonyítékokon alapuló és egyéniesített alkalmazását követeli meg.

A javasolt vélelem ugyanakkor érdemben kiszélesítené a vagyoneklobzás alkalmazási körét. A hatálybalépése után elkövetett cselekmények esetében is csak szigorú alapjogi garanciák, tényleges védekezési lehetőség és független bírói kontroll mellett fogadható el. Korábbi magatartásokhoz azonban nem teremthet utólag új, terheesebb vagyoneklobzási jogalapot. Ezt a Btk. legalitási és időbeli hatályra vonatkozó szabályai egyértelműen kizárják.

A miniszterelnök szigorítási ígérete ezért nem oldja meg azt a problémát, amelyre Unger Anna nyilatkozata rámutatott. Az eljárások gyorsítása és a hatóságok megerősítése a jövőben javíthatja a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságát, de nem változtathatja meg a korábbi ügyekben alkalmazandó anyagi jogot. A bejelentés ebből a szempontból inkább a vitatott személyi döntés utáni politikai kármentésnek tűnik, miközben a személyi döntés miatt amúgy is háborgó Tisza-tábor körében olyan várakozást kelt, amelyet jogállami eszközökkel nem lehet teljesíteni.

A legfontosabb garancia végső soron nem valamely politikai szereplő jóindulata, hanem az, hogy a jog megelőzi az alkalmazását. A bűnös vagyon elvonható, de az elvonás szabályait nem lehet utólag a kijelölt célpontokhoz igazítani. Aki ezt a korlátot az elszámoltatás akadályának tekinti, nem annak hatékonyságát növeli, hanem a büntető igazságszolgáltatás törvényességét és hitelességét veszélyezteti.